

SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE

Handlingsplan for førebygging av radikalisering og valdeleg ekstremisme 2019-2020

Innleiing

Regjeringa la fram sin «Handlingsplan mot radikaliserings og valdeleg ekstremisme» i juni 2014. Forebyggingsarbeidet er sentralt for å sikre grunnleggjande verdiar som demokrati, menneskerettar og tryggleik. Regjeringa såg at det var behov for meir kunnskap, meir samarbeid og betre koordinering av arbeidet på området. Målet med å fange opp personar i risikosona så tidleg som mogleg krev innsats på tvers av fagområde og samfunnssektorar.

Sidan 2015 har fleire kommunar og fylkeskommunar utarbeidd handlingsplanar og rettleiarar. Det same har ulike politidistrikt. Sogn og Fjordane fylkeskommune sin handlingsplan byggjer i stor grad på Hordaland fylkeskommune, då Hordaland og Sogn og Fjordane frå 2020 er Vestland fylke. Handlingsplanane har regjeringa sin handlingsplan som utgangspunkt. I prosessen med utarbeiding av planen er òg radikaliseringskontakten i Vest politidistrikt deltakar.

Som regjeringa sin handlingsplan, vil også denne vere dynamisk, slik at den blir oppdatert ved behov. Tiltaka i planen kjem i tillegg til det kontinuerlege arbeidet med inkludering og styrking av skule- og læringsmiljø, mellom anna gjennom mobbeombod og elev- og lærlingombod.

Tiltaka i denne planen gjeld for opplæringssektoren på dei områda som Sogn og Fjordane fylkeskommune har eit ansvar. Tiltaka må i all hovudsak utarbeidast i samarbeid med andre etatar og forvaltningsnivå. Eit viktig samarbeid er med Rafto undervisning og RVTS Vest, som regjeringa har gitt ansvar for kompetanseheving på feltet.

Mandat

Fylkesrådmann har som følgje av den nasjonale handlingsplanen mot radikaliserings og valdeleg ekstremisme sett ned ei ressursgruppe for førebyggjande arbeid mot radikaliserings i Sogn og Fjordane. Gruppa består av Kristin Rundsveen (FRM, stab) og Yrla Klein (OA).

Gruppa har følgjande oppgåver:

Samarbeide/koordinere samarbeid med andre instansar om førebyggjande arbeid for elevar i vidaregåande opplærings

- Fylkesmann
- Politi
- Kommunar
- Barnevern
- IMDi
- Sikre at dei tilsette i vidaregåande opplærings har kjennskap til handlingsplanen
- Ha ei rådgjevande rolle for dei tilsette på skulane i forkant av eventuelle uromeldingar.
- Ha oversikt over behov og tilrå nye satsingar på området.

Arbeidet til gruppa er avgrensa til å gjelde:

- førebyggjande arbeid fram til eventuell uromelding.

Aktuelle utfordringar

Arenaene for radikaliserings er blitt fleire og meir komplekse enn på t.d. 1990-talet. Regjeringa peikar på tre utfordringar som særleg gjer arbeidet krevjande:

- Framvekst av internett og sosiale media som virtuell radikaliseringsarena
- Internasjonale forhold som har fått stor betydning for trugsmålssituasjonen, t.d. Norges deltaking i internasjonale aksjonar
- Fare for auka polarisering mellom grupperingar

Det er etablert samarbeid i Norden i form av eit formelt nordisk nettverk innan førebygging av radikaliserings og valdeleg ekstremisme. Å styrke kunnskapsdeling av forskning og metodeutvikling, samt erfaringsdeling når det gjeld den praktiske innsatsen er formålet med dette. Tiltaka i Sogn og Fjordane fylkeskommune sin handlingsplan byggjer på dette samarbeidet.

Definisjonar og sentrale omgrep

Valdeleg ekstremisme

Med valdeleg ekstremisme meiner ein personar og organisasjonar som er villige til å bruke vald for å nå dei politiske, ideologiske eller religiøse måla deira. Den valdelege ekstremismen kan være relatert til høgreekstremisme, ekstrem islamisme, m.m.

Radikalisering

Radikalisering skildrar korleis personar gradvis tar avstand frå dei demokratiske prinsippa i samfunnet og i aukande grad aksepterer bruk av trugsmål og vald for å nå sine politiske, ideologiske og religiøse mål. Radikaliseringsprosessar kan skje innan alle typar livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retningar. Prosessen kan skje gradvis, men òg stå fram som ei brå endring hos ein person.

Radikalisering som fenomen

Ekstremer ytringar i ein radikaliseringsprosess kan utøvast innafor rammene for det som er ytringsfri-dom. Dette er noko som eit demokrati må vere opent for. Å ha, og å gi uttrykk for slike avvikande haldningar, vil ofte ikkje kunne bli definert som kriminalitet. Det er viktig her å skilje mellom radikalisering og det å være radikal. Det er verkemiddelet, altså vilja til å bruke vald, som er sentral. Politiet kan følgeleg ikkje forebygge meiningar og ytringar berre fordi dei er kontroversielle. Likevel er det viktig å utfordre ein slik retorikk. Målsettinga for politiet er å hindre at prosessen utviklar seg til kriminalitet. Når den radikalisererte går til handling og brukar vald på bakgrunn av religiøs, politisk eller ideologisk overbevising, så kan det true det demokratiske samfunnet vårt.

Hatkriminalitet

er kriminalitet som har rasistiske, framandfiendtlige eller homofobiske motiv, eller som på ein eller annan måte er retta mot ein person eller gruppe personar - på grunnlag av deira faktiske eller oppfatta gruppetilhøyrse. Valdeleg ekstremisme kan vere hatkriminalitet, men òg trugsmål og skadeverk.

Av-radikalisering

er ein prosess som under gitte føresetnader kan føre til at ein person i mindre grad aksepterer bruk av vald for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. Det finnst få program som nyttast til avradikalisering i Norge i dag. Det blir forska på området og ein håpar å få fram nye verktøy. Det er ofte individbaserte løysingar som nyttast.

Nettekstremisme

er radikaliserings og valdeleg ekstremisme på internett. Nettekstremismen består i å fremje ekstreme ideologiar og ytringar på internett, som kan råkast av *straffeloven* § 135 om diskriminerande og hatefulle ytringar.

Utanforskap

eller sosial ekskludering kan forståast som individuelle og strukturelle mekanismar eller barrierar for deltaking på ulike arenaer. Ulikskap i helse, utfordringar med rus, psykiske lidningar, låg deltaking i fritidsaktivitetar, prestasjonspress, ulikskap i økonomi, samt ulike moglegheiter for å følgje utdanningssløp og skaffe seg jobb, er døme på forhold som kan føre til utanforskap.

Innsatsområde og tiltak

Det er kunnskap og kompetanseheving som er dei viktigaste tiltaka i denne planen, naturleg nok sidan den gjeld for vidaregåande opplæring. Det er samstundes viktig å ha eit godt samarbeid på tvers av etatar og forvaltningsnivå. Politiet har mandat frå regjeringa til å vere med å koordinere arbeidet, og er pålagt å utarbeide handlingsplanar. Kommunar og fylkeskommunar er ikkje det, likevel er der handlingsplanar i mange kommunar og i nokre fylkeskommunar. For Sogn og Fjordane fylkeskommune kom arbeidet i gong i samarbeid med politiet, som såg det føremålstenleg at fylkeskommunen tok ei koordinerande rolle i det førebyggjande arbeidet.

Planen byggjer på etablerte samarbeidsstrukturar:

Eksterne samarbeidspartar:

- Kommunane i Sogn og Fjordane
- SLT
- Rafto undervisning
- RVTS vest

Handlingsplanen skal dekkje følgjande innsatsområde:

1. Kunnskap og kompetanse

I tillegg til anna kunnskap om førebygging av utanforskap, er spesifikk kunnskap om fenomenet radikaliserings og forståing av prosessane rundt dette nødvendig. RVTS Vest og Rafto undervisning har dei viktigaste kompetansemiljøa i arbeidet. Kursrekker for tilsette i skulane, OT/PPT, sentraladministrasjonen og opplæringskontor er viktige tiltak. Undervisningsmaterieell for samfunnsfag (SALTO) er tilgjengeleg for alle skulane.

Sogn og Fjordane har òg utarbeida ein rettleiar for korleis ein skal handtere situasjonar der ein møter personar som står i fare for å bli radikaliserert. Rettleiaren gir informasjon om handtering og innsikt i temaet basert på den nasjonale rettleiaren.

2. Samarbeid og koordinering

Førebygging av radikaliserings og valdeleg ekstremisme krev samarbeid på tvers av etatar og forvaltningsnivå. SLT, Politiet, kommunane i Sogn og Fjordane må legge til rette for samarbeid om kompetanseheving og koordinere naudsynte tiltak. Internasjonalt samarbeid er også aktuelt i arbeidet med demokratisk opplæring i skule og arbeidsliv.

3. Forebygge tilvekst

Målet med å lage og distribuere ein rettleiar er først og fremst å hindre radikaliserings gjennom å gje skule og opplæringsbedrift verktøy til å gripe inn på eit tidleg tidspunkt og slik påverke eleven og lærlingen i ei anna retning. Alternativa til radikaliserings må vere til stades, og her er samarbeid med frivillige aktørar gunstig. Ungdommen sjølv kan styre dialogen seg imellom til dømes på dialogmøte arrangert av ungdommens fylkesting eller ungdomspolitisk utval, og frivillige organisasjonar som inviterast til dette.

4. Førebygging internett

Lærarar og skulebibliotekarar har moglegheit til kontinuerleg haldningsarbeid i høve god åtfærd gjennom mediebruk. Mobbeombodet og elev- og lærlingombodet har dette som viktig del av mandata deira, og ombodsfunksjonen i seg sjølv er med å halde fokuset skarpt.

Tiltak 2019-2020

	Tiltak	Ansvar	Tid
1.	Kurs i førebygging av radikaliserings og valdeleg ekstremisme for lærarar og andre tilsette	Ressursgruppe for førebyggjande arbeid ved SFFK, Rafto, RVTS Vest	Haust 2019 Vår 2020
2.	Dembra http://www.dembra.no/ til interesserte skular	Ressursgruppe for førebyggjande arbeid ved SFFK, skulane	2019-2020
3.	Samarbeid om Mentorordning	Ressursgruppe for førebyggjande arbeid ved SFFK, Politiet, RVTS Vest, kommunar i fylket	Jamleg, ved behov
4.	Oppretting av regional ressursgruppe -kunnskapsdeling, kompetanseheving og førebyggjande arbeid	SLT, Politiet	2-4g pr år
5.	Gjere kjent rettleiar for skulane	Ressursgruppe for førebyggjande arbeid ved SFFK	Innan utgang av 2019
6.	Tilbod om foredrag om førebygging av radikaliserings og valdeleg ekstremisme	Ressursgruppe for førebyggjande arbeid ved SFFK Politiet sin radikaliseringskontakt, Pål Tore Haga	Haust 2019

**SOGN OG FJORDANE
FYLKESKOMMUNE**

Fylkesrådmannen
Fylkeshuset
Askedalen 2, 6863 Leikanger
Telefon: 57 63 80 00
E-post: post@sfj.no
www.sfj.no